

Η ΦΟΒΕΡΗ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΤΟΥ ΣΕΧΗ

Δ Ι Η Γ Η Μ Α

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΛΗ

Α'

Ήτο παραμονή τοῦ ἁγίου Βασιλείου τοῦ ἔτους 1840.

Ὁ Σέχης τοῦ Τεκκέ τῶν δερβισῶν τοῦ Τουρκοχωρίου, ὁ γνωστός ὑπὸ τὸ ὄνομα Μπαμπᾶ ἐφένδης, καλέσας ἕνα τῶν ὑπηρετῶν αὐτοῦ, τὸν διέταξε μὲ τόνον ἐπιτακτικόν.

«Βγάλε, ὄρε Σελήμ, τὸ μουλᾶρι ἀπ' τὸ ντάμι, σαμάρωσέ το καὶ φόρτωσέ το δυὸ σταμπόλια στάρι, καὶ σύρε το στὸ μύλο τοῦ Μιχάλη Διαμαντῆ, καὶ νὰ τὸν πῆς νὰ τ' ἀλέση ἀπόψε, καὶ νὰ σταθῆς ἐκεῖ ὅσο νὰ γένη τ' ἀλέσμα, νὰ τὸ φέρης· μὴν πᾶς σὲ ἄλλο μύλο, γιατί δὲν θὰ τ' ἀλέση καλά».

— «Πέκ ἐή, Μπαμπᾶ ἐφένδη μ'» εἶπεν ὁ ὑπηρετὴς ὑποκλινόμενος εὐλαβῶς, καὶ ὀπισθοβατῶν ἀφῆκε τὸν Σέχην· καὶ μετὰ σπουδῆς τρέξας εἰς τὸν στάβλον ἔσυρεν ἔξω τὸ μουλᾶρι, τὸ ἐσυμόρφωσε, τὸ ἔδεσεν εἰς τὴν αὐλήν, καὶ χωρὶς νὰ χάσῃ οὐδὲ στιγμὴν, ἀνοίγει τὸ ἀμπάρι, γεμίζει δύο σταμπόλια σίτου, τ' ἀδειάζει εἰς δύο σακκιά, τὰ δένει μὲ σπάγγον, τὰ μεταφέρει ἀπὸ ἕνα-ἕνα, ὅπου εἶχε τὸ μουλᾶρι, τὰ φορτώνει καὶ ἐντὸς δέκα λεπτῶν φθάνει εἰς τὸν μύλον τοῦ Μιχάλη Διαμαντῆ, τὸν καλλίτερον μύλον τῆς Ρετσάνης.

Ήτο ἡ ὥρα τοῦ Ἑσπερινοῦ, καὶ τὰ σήμαντρα τῆς Παναγίας, τοῦ ἁγίου Νικολάου, τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, τοῦ Προφήτου Ἡλίας καὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἀντήχουν ἀρμονικῶς, προειδοποιοῦντα τοὺς Χριστιανούς ὅτι ἡ ἐπαύριον ἦτο ἡμέρα ἑορτῆς, καὶ ἑορτῆς ἐπισημοτάτης, τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἡ ὁποία ἤρχετο μαζί μὲ τὸν Νέον Χρόνον.

Ὁ Σελήμ, μόλις ἐφθασεν εἰς τὸν μύλον, καὶ βλέπει τὸν μυλωνᾶν νὰ κρατῆ τὴν κλειδωνιᾶν εἰς τὰς χεῖράς του, ἔτοιμον νὰ κλειδώσῃ καὶ νὰ φύγῃ, φωνάζει:

«Καλὴ ἴσπερα, ὄρε Μιχάλη! μὴν κλειδώνῃς τὸ μύλο· ὀρισμός ἀπ' τὸ Μπαμπᾶ ἐφένδη, νὰ τ' ἀλέσης δυὸ σταμπόλια στάρι, καὶ θὰ κάτσω ἐδῶ ὅσο νὰ γένη γιὰ νὰ τὸ πάρω· ἀνοιξε τὸ μύλο!...»

— «Σὲ ἄλλον μύλο νὰ τὸ πᾶς, Σελήμ, νὰ τ' ἀλέσης· ἐγὼ σκόλας' ἀπ' τὴ δουλειά μ', γιατί σήμαν' Ἑσπερινός καὶ θέλω νὰ πααίνω στήν Ἐκκλησιά, γιατί ταχειά ἔχομε Αἰ-Βασίλη, μιὰ ἀπ' τὰς πρώταις γιορταῖς τοῦ χρόνου...»

— «Ὁ Μπαμπᾶς ἐφένδης, ὄρε Μιχάλη, θέλει νὰ τ' ἀλέσης ἐσύ, κι' ὄχι ἄλλος μυλωνᾶς· γιὰ τὸ χατήρι τ' ἀλέσέ το, καὶ μὴν πᾶς στήν Ἐκκλησιά...»

— «Τί λές, μπρέ Σελήμ! Τί λές!... Γιὰ τὸ στάρι τοῦ Μπαμπᾶ ἐφένδη νὰ λειψῶ ἀπ' τὸν Ἑσπερινό!... μπορεῖ νὰ γείνη αὐτό; δὲν ξέρεις ὅτι κάνω ἁμαρτία καὶ κολάζω τὴν ψυχὴ μ';... ἂν ἔχῃ ἀνάγκη ἀπ' ἀλεῦρι, νὰ τὸν δώσω δικό μ', δὲν πειράζει τίποτα...»

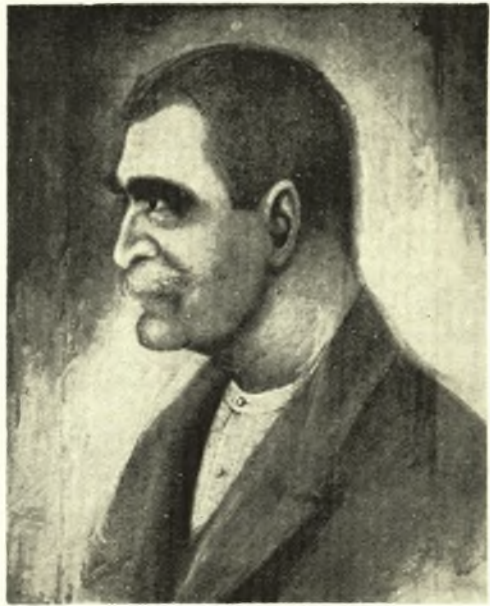
— «Μπαμπᾶ ἐφένδης, καὶ νὰ φάῃ δικό σ' ἀλεῦρι!... εἶπεν ὁ Σελήμ μὲ ἐκπληξιν, κυττάζων κατὰ πρόσωπον τὸν μυλωνᾶν καὶ δαγκῶνων τὰ χεῖλη του· θέλει δικό τ' ἀλεῦρι, ὄρε μυλωνᾶ, καταλαβαίνεις ἀπὸ ρωμαίικα, ἦ ὄχι;...»

— «Αἰ! ἂν θέλῃ δικό τ' ἀλεῦρι, ἔλα τὴν ἄλλη μέρα νὰ τὸ πάρῃς ἀλεσμένο, τώρα δὲν ἀλέθω· καλὴ νύχτα!...» εἶπεν ἀτάραχος ὁ Μιχάλης Διαμαντῆς, καὶ ἀφῆνων αὐτὸν μόνον ἔφυγε.

Β'

«Μπαμπᾶ ἐφένδη μ'!... ἐκεῖνος ὁ γκιαούρης ὁ μυλωνᾶς δὲν τ' ἀλέσε τὸ στάρι, καὶ τοῦφερα πίσου» εἶπεν ὁ Σελήμ ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς τὸν Τεκκέν.

— «Τί λές, ὄρε Σελήμ!... ἐκραύγασεν ὄλος ὀργῆ ὁ Σέ-

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΛΗΣ

Ἐγεννήθη εἰς Ἁγίαν Λαρίση. Ἀνήκει εἰς τὴν πληθὺν τῶν ἀθούρων ἐργατῶν τοῦ πνεύματος, οἱ ὅποιοι ἀναλίσκονται εἰς τὴν διάσωσιν καὶ διαφύλαξιν τῶν ἠθῶν, ἐθίμων καὶ παραδόσεων τοῦ λαοῦ. Εἶναι ἐκ τῶν γνησίων καὶ ἀξίων λογίων τῆς ἑλληνικῆς ἐπαρχίας, τῶν φορέων τῆς ἀγνοτέρως καὶ ὑγιεινέως πνευματικῆς ζωῆς τοῦ τόπου. Καὶ τὸ περιβάλλον τὸ φυσικόν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐξῆσεν ὁ Θεόδωρος Χατζημιχάλης, ἀπετέλεσε πηγὴν ἐμπνεύσεων, ὥστε τὸ ἐνδιάθετον τάλαντόν του νὰ ἐκφρασθῆ μὲ λιτότητα μὲν ἀλλὰ καὶ σπανίζουσαν χάριν. Φυσικαὶ καλλοναί, ἀνθρώπιναί ἀσχολίαι καὶ ἰδίως ἀνθρώπινοι χαρακτήρες εἶναι τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα τὸν συγκινοῦν.

χης τῶν δερβισῶν· ὦ τὸ γκιαούρη, τὸν παληάνθρωπο, τὸν κακορρίζικο!... καὶ γιατί δὲν τ' ἄλεσε;»

— «Γιατί ταχυὰ ἔχουν γιορτῆ πολὺ τρανῆ, κ' ἡ γιορτῆ αὐτὴ πιάστηκ' ἀπ' ἀπόψε, τὴν ὥρα ποῦ σήμαιναν τὰ σήμαντρα. Ὄντας πῆγα, κλειδῶνε τὸ μύλο· τὸν εἶπα καὶ ματὰ τὸν εἶπα νὰ τ' ἀλέση, κι' αὐτὸς μ' ἔλεγε «εἶνε γιορτῆ, δὲν τ' ἀλέθω, καλὴ νύχτα» κ' ἔφυγε γιὰ νὰ πααίνῃ στήν Ἐκκλησιά...»

— «Ξεφόρτωσέ το, καὶ νὰ πᾶς νὰ πῆς τὸν Ἀλῆ Τσαούση νάρθη ἐδῶ τ' ὀγληγορώτερο· τρέχα, μὴ χασομερᾶς!...»

Ἐντὸς ὀλίγου ὁ Ἀλῆ Τσαούσης ἦτο ἐνώπιόν του μὲ σχῆμα ταπεινόν· ὁ Σέχης κυττάζων αὐτὸν κατὰ πρόσωπον εἶπεν ἐπιτακτικῶς· «Πᾶρε, ὄρε Τσαούση, δυὸ ζαπτιέδες καὶ σύρε στή Ρέτσανη νὰ μὲ φέρτε δεμένον ἐκεῖνον τὸν μυλωνᾶν τὸν Μιχάλη Διαμαντῆ, γιὰ νὰ τὸν μάθω ἐγὼ ποιὸς εἶνε ὁ Σέχ Φερήτης!... ὄλοι μὲ προσκυνοῦν, κι' αὐτὸς δὲν θέλει νὰ μὲ προσκυνήσῃ!»

— «Πέκ ἐή, Μπαμπᾶ ἐφένδη! εἶπεν ὁ Τσαούσης βαθέως ὑποκλινόμενος· καὶ ἀφήσας αὐτὸν διηυθύνθη πρὸς τὸν πύργον τοῦ Τεκκέ ὅπου ὑπῆρχον δέκα ζαπτιέδες, καὶ παραλαβὼν δύο ἐξ αὐτῶν ἔτρεξεν εἰς τὴν Ρέτσανην, κ' ἐντὸς ὀλίγου εὗρίσκετο πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ μυλωνᾶ, ἡ ὁποία ἐγειτόνευε μὲ τὸν μύλον. Μόλις ὁ Ἑσπερινός εἶχεν ἀπολύσει, ὅποταν ὁ Μιχάλης εἶχεν ἐπιστρέψει ἐκ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Νικολάου, καὶ ἠτοιμάζετο νὰ σχίσῃ ζύλα διὰ τὴν θερμάστραν.

— «Ἐσὺ εἶσαι ὁ μυλωνᾶς Μιχάλης Διαμαντῆς; » τὸν ἠρώτησεν ὁ Τσαούσης.

— «Ἐγὼ εἶμαι ,Τσαούσαγα, κόπιασε!» ἀπεκρίθη ἐκεῖνος.

— «Ἐσὺ νὰ κοπιᾷσης, ὄχι ἐγὼ· ἔβγα ἔξου, σὲ θέλουμε...»

Ἐκεῖνος ὑπήκουσε. Καὶ μόλις ἔκαμε δύο-τρία βήματα ἔξω τῆς οἰκίας, τὸν ἀρπάζουν, τὸν δένουν, καὶ

«Ἐλα νὰ σὲ πᾶμε στὸ Μπαμπᾶ ἐφένδη, νὰ σὲ καμαρώσῃ γιὰ τὸ νταηλίκι σου» εἶπεν εἰς αὐτὸν μὲ τραχύτητα.

Θρήνος και κλαυθμός και ὄδυρμος ὀλοκλήρου τῆς οἰγενείας του ἐπηκολούθησε ταῖς λέξεις αὐτές, καθόσον ἦτο γνωστὸν ὅτι ἐὰν κανεὶς ὠδηγεῖτο δέσμιος ἐνώπιον τοῦ Μπαμπᾶ ἐφένδη, δὲν ἐβλεπεν πλέον τὴν οἰκογένειάν του, ἐκρεμάτο εἰς τὴν πολυθρόλητον Τζιτζιφιάν τοῦ Τεκκέ, ὅπου ὄχι ὀλίγοι εἶχον εὔρει τὸν θάνατον κατ' ἀπόφασιν τοῦ Σέχη, ἄλλοι δικαίως, ἄλλοι ἀδίκως, ἰδίως Χριστιανοί.

Οἱ κλαυθμοὶ καὶ ὄδυρμοὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ μυλωνᾶ ἀνεστάτωσαν ὄλην τὴν γειτονιάν καὶ ἔτρεχον νὰ ἴδουν τί συμβαίνει· καὶ ὅταν εἶδον τὸν Μιχάλην δεμένον ἐν μέσῳ τῶν ζαπτιέδων, ἐταράχθησαν καὶ περίτρομοι ἐβλεπον ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, ἀποροῦντες διὰ τὸ γεγονός, καθόσον ὁ γείτων ἐκεῖνος ἦτο τόσον φιλήσυχος καὶ τόσον ἀγαθός, ὥστε τὸν πετεινὸν ὅπου ἐμελλε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς γεῦμα του, τὸν ἐδίδεν εἰς ἄλλον νὰ τὸν σφάζῃ, διότι αὐτὸς τὸν ἐλυπεῖτο... Ἐντὸς ὀλίγου ὄλη ἡ Ρέτσανη ἐμάνθανε μὲ βαθυτάτην συγκίνησιν, ὅτι ὁ ταλαίπωρος Μιχάλης ὁ Διαμαντῆς ἐδέθη ὡς κακοῦργος καὶ ὠδηγήθη εἰς τὸν Τεκκέν, διὰ νὰ κρεμασθῇ εἰς τὴν Τζιτζιφιάν. ...

Γ'

Ἄς ἀφήσωμεν τὴν οἰκογένειάν του θρηνοῦσαν καὶ κοπομένην, καὶ ἄς παρακολουθήσωμεν αὐτὸν εἰς τὸν Τεκκέν.

Ὁ Σέχ Φερῆτ μόλις εἶδε αὐτὸν φερόμενον, ὠρθώθη ἄγριος καὶ ἀπειλητικός, καὶ ὅταν ἐπλησίασε, τὸν ἀρπάζει ἀπὸ τὸν βραχίονα, καὶ σείων αὐτὸν μὲ ὀρμήν.

«Γιατί, ὀρὲ μυλωνᾶ, δὲν ἄλσεσες τὸ στᾶρι μου; τὸν ἠρώτησε βροντοφώνως· μὲ ξέρεις ποιὸς εἶμαι; ἢ θέλεις νὰ δείξῃς νταηλίκι;»

— «Μπαμπᾶ ἐφέντη μ'! μὴ θυμῶνῃς!...» ἀπεκρίθη ὁ μυλωνᾶς μὲ πραότητα· «δὲν θέλω νὰ δείξω νταηλίκι, γιατί ξέρω ποιὸς εἶσαι... Ἐγὼ οὔτε νὰ σὲ κυττάξω δὲν εἶμαι ἄξιος, οὔτε τὸνομά σ' νάναφέρω... δὲν τάλεσα τὸ στᾶρι, γιατί σῆμαν' ἐσπερινός· ἐπειδὴ πιάστηκ' ἡ γιορτῆ τ' Αἰ-Βασιλείου, ἦθελα νὰ πααίνω στὴν Ἐκκλησία, σά Χριστιανὸς ὁποῦ ἔτσι διατάζει ἡ πίστη μας, ἔτσι ἔκαμα, τί νὰ κάμω;...»

— «Τί νὰ κάμῃς! Τί νὰ κάμῃς!... ἔπρεπε νὰ ἀλέσης τὸ στᾶρι, κι' ἄς ἔλειπ' ἡ ἐκκλησιά!... σάματ' εἶσαι παπᾶς κ' ἦθελες νὰ διαβάσης; οἱ παπᾶδες ἔχουν νόμο νὰ μὴ λείπουν ἀπ' τὴν ἐκκλησιά πρῶι καὶ βράδῳ· ἐσὺ τί δουλειὰ εἶχες στὸν ἐσπερινό;» ἠρώτησεν ὁ Σέχης ὅλος ὀργῆ καὶ ρίπτων πύρινα βλέμματα ἐπ' αὐτοῦ.

— «Τί νὰ σὲ πῶ, Μπαμπᾶ ἐφένδη μ'!... δὲν ξέρεις καλὰ τί νόμον ἔχομ' ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί. Κάθε γιορτῆ πιάνεται ἀπ' τὸ βράδῳ, τὴν ὥρα πού σημαίνει τὸ σήμαντρο· ἀπὸ τότε ἀρχινοῦν τὰ γράμματα τῆς γιορτῆς, καὶ πρέπει κάθε Χριστιανὸς νὰ τ' ἀκούσῃ κι' αὐτὰ τὰ γράμματα· ὁ παπᾶς νὰ τὰ διαβάξῃ κ' οἱ Χριστιανοὶ νὰ τ' ἀκούν· ἂν δὲν πᾶν αὐτοί, ποιοὶ θὰ τὰκούσουν;

— «Ἄλλοι μυλωνᾶδες ἀλέθουν τὸ στᾶρι μου καὶ Κυριακῆ καὶ ἄλλοι γιορτῆ ἂν εἶνε, καὶ σὺ ἔπρεπε νὰ μὲ καταφρονέψῃς!...»

— «Δὲν ξέρω τί κάνουν ἄλλοι μυλωνᾶδες· ἐγὼ ἓνα ξέρω, ὄντας ἔρχεται Κυριακῆ, ἢ γιορτῆ, νὰ κλειδῶνω τὸν μύλον καὶ νὰ ἐκκλησιάζωμαι, γιατί εἶνε ἁμαρτία νὰ δουλέψω.»

Τὸν ἀνωτέρω διάλογον διέκοψεν ὁ δερβίσης Μεχμέτης, τὸν ὅποιον κατ' ἐξοχὴν ἐσέβοντο οἱ δερβίσαι καὶ ἐν γένει οἱ Ὄθωμανοὶ ὅλων τῶν τάξεων διὰ τὴν παιδείαν του, τόσον διὰ τὰς ἀστρονομικὰς γνώσεις του, ὅσον καὶ διὰ τὴν ποιητικὴν φαντασίαν του, καθόσον ὡς ἀστρονόμος μὲν εἶχε κατασκευάσει τὸ ἡλιακὸν ὠρολόγιον τοῦ Τεκκέ, ὅπως ὑπενθυμίζῃ εἰς τοὺς δερβίσας τὰς ὥρας τῆς προσευχῆς, ὡς ποιητῆς δὲ καὶ μουσικὸς ἐν ταυτῷ ἐστιχοῦργει καὶ ἔψαλλε τὰ ποιήματα τῆς φαντασίας του, τὰ ὅποια καὶ ἐξέδωσεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς ἓνα τόμον, λέγεται μάλιστα ὅτι ἔγραψεν αὐτὰ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὅπως καὶ

ἔψαλλεν αὐτὰ διὰ τῆς μελωδικῆς φωνῆς του, ὡς μ' ἐβεβαίωσεν αἰοιδὸς συμπολίτης ὅστις διετῆρει εἰς τὴν μνήμην του στίχους τινὰς ἐρωτικούς τὸν σερβίση Μεχμέτ.

Ὁ Σέχης ἀφήσας πρὸς στιγμὴν τὸν μυλωνᾶν ἐστράφη πρὸς τὸν Μεχμέτ. «Πέ τον καὶ σὺ, τζάνουμ, νάλέση τὸ στᾶρι, γιατί εἶνε ἀνάγκη νὰ φκιάσουμε ψωμιά γιὰ τοὺς φουκαράδες πού θὰ περάσουν ταχυὰ ἀπὸ ἴδω. Εἶν' ἐντροπή μας νᾶρχωνται φουκαράδες ἄνθρωποι στὸν Τεκκέ μας καὶ νὰ μὴν ἔχουμε ψωμὶ νὰ τοὺς δώσωμε.»

— «Τζάνουμ Μιχάλη!» ἔλαβε τὸν λόγον ὁ δερβίς Μεχμέτ, ἄλεσε τὸ στᾶρι, γιὰ νᾶχωμε ψωμὶ νὰ σώσωμε τὴ φτώχεια· πέρασαν σήμερ' ἀπὸ ἴδω πολλοὶ καὶ σώθηκαν τὰ ψωμιά πούχαμε, καὶ μᾶς χρειάζεται αλεύρι γιὰ νὰ ζυμώσωμε νᾶχωμε καὶ ταχυὰ· ἄλεσε τὸ ἀπόψε τὸ στᾶρι.»

— «Τί νὰ σὲ πῶ, δερβίς Μεχμέτη, ἀπεκρίθη σταθερὸς ὁ μυλωνᾶς· ὄντας κλειδῶσα τὸν μύλον, ἔκαμα τὸν σταυρό μ', κι' αὐτὸ ἦταν σημεῖο πὼς δὲν ἔπρεπε νὰ δουλέψω ἄλλο, γιατί πιάστηκε γιορτῆ· ἂν ἀνοίξω πάλι τὸν μύλον γιὰ ν' ἀλέσω, θὰ εἶναι σημεῖο πὼς πατῶ τὸν σταυρόν καὶ δὲν τὸν λογαριάξω γιὰ τίποτα!... Μπορῶ νὰ πατήσω τὸν σταυρόν καὶ νὰ δουλέψω πάλιν!... αὐτὸ εἶνε ἁμαρτία.»

— «Τὸ σταυρὸ φοβᾶσαι νὰ τὸ πατᾶς, ἂμ τὸ Μπαμπᾶ ἐφένδη, ὀρὲ Μιχάλη, δὲν τὸ φοβᾶσαι;» ἠρώτησε μὲ τὸνον ἐμφαντικὸν ὁ δερβίς Μεχμέτης· «Γιὰ βάλε τὰ καλὰ στὸ νοῦ σου!...»

— «Ὅσο φοβᾶμαι τὴν ἁμαρτία, δὲν φοβᾶμαι τὸν Μπαμπᾶ ἐφένδη! δερβίς Μεχμέτη!» ἀπεκρίθη μὲ τόνον ἐμφαντικώτερον ὁ Μιχάλης Διαμαντῆς, καὶ τὸ πρόσωπόν του ἔλαμψε ἀπὸ ἐνθουσιασμὸν προδιδόντα τὸν ἱερὸν ζῆλον τοῦ εὐσεβοῦς ἀνδρός, πρὸ τοῦ ὁποίου ὁ μουσουλμάνος ἔμεινεν κατάπληκτος καὶ ἄφωνος...

Δ'

«Τζεμαλή, Τζεμαλή!» ἐκραύγασε μεγαλοφώνως ὁ Σέχης τοῦ Τεκκέ κρούων τὰς παλάμας του· καὶ ἰδοὺ παρουσιάζεται ἔμπρὸς του Ἄραπης πελωρίου ἀναστήματος καὶ κατάμαυρος ὡς δαίμων τῆς Κολάσεως καὶ ἰσχνός, ὅστις ἐστάθη μὲ προσοχὴν ἀναμένων διαταγὰς ὅπως ἐκτελέσῃ αὐτάς.

— «Πᾶρε γλήγορα, ὀρὲ, τὸ σχοινὶ καὶ τὸ σαποῦνι γιὰ νὰ κρεμάσης ἐτοῦτον τὸν παληογκιαούρη, γιατί λέει πὼς δὲν μὲ φοβᾶται!» εἶπε μὲ πρόσωπον ἐξηγηριωμένον ὁ φοβερός Σέχης καὶ κτυπῶν δυνατὰ τὸν ἓνα πόδα κατὰ γῆς.

Ὁ Τζεμαλῆς δήμιος τοῦ Σέχ Φερῆτ, ἐπιτηδειότατος εἰς τὸ ἔργον τοῦ ἀπαγονησμοῦ, ἐφάνη εὐπειθέστατος καὶ προητοιμασμένος διὰ τὸ ἀπαίσιον ἔργον· ὑπῆγεν εἰς τὸ δωμάτιόν του, καὶ μετ' ὀλίγον ἐπανῆλθε κρατῶν σχοινίον σαπουνισμένον καὶ σκαμνίον εἰς τὴν μίαν χεῖρα, καὶ μόλις ἐφθασεν εἰς τὸν μυλωνᾶν, ἀρπάζει αὐτὸν διὰ τοῦ ἄλλου βραχίονος καὶ κρατῶν ὑπὸ τὴν μασχάλην, τὸν ἔφερεν εἰς τὴν περιβόητον ἐκείνην Τζιτζιφιάν, ἢ ὅποια εἶχε ποτισθῆ ἀπὸ τὰ δάκρυα τόσων θυμάτων, τὰ ὅποια εἶχον κρεμασθῆ· ἄλλα δικαίως, ἄλλα ἀδίκως... Τὸν δήμιον καὶ τὸ θῦμα παρηκολούθησαν ὁ Σέχης, οἱ δερβίσαι καὶ διάφοροι ὑπηρέται καὶ ἀγάδες, χαίροντες διότι ἐμελλε νὰ κρεμασθῇ γκιαούρης· μόνον ὁ δερβίς Μεχμέτης ἀπεμακρύνθη περίλυπος, διὰ νὰ μὴ ἰδῆ τὴν ἀπαισίαν σκηνήν.

— «Αἶ, μυλωνᾶ! ἀλέθεις τὸ στᾶρι νὰ μὴ σὲ κρεμάσω; ἠρώτησεν ὁ Σέχης τὸ θῦμα του...

— «Ὅχι, ὄχι δὲν τ' ἀλέθω!...» ἦτο ἡ ἀπάντησις.

— «Κρεμάλα, κρεμάλα!...» ἐκραύγασεν ἐκεῖνος ὀρυόμενος...

— «Ἄνεβα στὸ σκαμνί, ὀρὲ γκιαούρ, διέταξεν ὁ ἀπαίσιος δήμιος μὲ τραχεῖαν φωνήν, καὶ στέκα μὲ τὸ κεφάλι ἴσια πάνω, γιὰ νὰ περάσω τὸ σχοινὶ στὸ λαιμό σου!...»

Ὁ μυλωνᾶς ἐψιθύρισε «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, δέξου τὸ πνεῦμά μου...» ἀνέβη εἰς τὸ σκαμνὶ εὐθυτενῆς, μὲ ὠρθωμένην τὴν κεφαλὴν, καὶ ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς του, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐστάλαξαν δύο δάκρυα... Ὁ δήμιος ἔρριψε

τὸ σχοινίον ἐπὶ ἐνὸς κλώνου τῆς Τζιτζιφιᾶς καὶ εἰς τὸ ἄκρον αὐτοῦ ἔκαμε θηλειᾶν τὴν ὅποιαν ἐπέρασεν εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ θύματος καὶ κατόπιν ἐφήρμοσεν εἰς τὸν λαίμον, καὶ ἀνέμενε τὴν διαταγὴν τοῦ κυρίου του, ὅπως ἀφαιρέσῃ τὸ σκαμνὶ ἀπὸ τοὺς πόδες καὶ ἀφεθῆ ἑναέριος ὁ μυλωνᾶς.

— «Αἶ, μυλωνᾶ! ἀλέθεις τὸ στᾶρι μου νὰ γλυτώσῃς τὴ ζωὴ σου; ἐμένα δὲν μὲ φοβάσαι, τὴν κρεμάλα δὲν τὴν φοβάσαι;... Τί λές;»

— «Δὲν τ' ἀλέθω, δὲν τ' ἀλέθω!... ὅσο φοβάμαι τὴν ἁμαρτία, δὲν φοβάμαι τὴν κρεμάλα!...» ἦτο ἡ ἀπάντησις.

— «Ἄφεριμ, ἄφεριμ, ἄφεριμ!...» ἐκραύγασε μεγαλοφῶνως ὁ Σέχης, κρούων τὰς παλάμας του κατ' ἐπανάληψιν. «Μὴ τὸν κρεμάσῃς, ὀρὲ Τζεμαλῆ!... ξεκρέμασέ τον!... τέτοιον ἄνθρωπο θεοφοβούμενο εἶνε κρῖμα νὰ τὸν κρεμάσωμε!...»

Ὁ δήμιος ἔκοψε τὸ σχοινίον, καὶ λύσας τὰ δεσμὰ τῶν χειρῶν τοῦ μυλωνᾶ, τὸν ἐβοήθησε νὰ καταβῆ ἀπὸ τὸ σκαμνί.

«Ἐλα στὴν ἀγκαλιὰ μ', κουζούμ, ἔλα!...» εἶπε δακρῶν καὶ συγκινημένως ὁ Μπαμπᾶ ἐφένδης· καὶ ἀνοίξας τοὺς βραχίονας αὐτοῦ, ἀρπάζει τὸν Μιχάλην Διαμαντῆν εἰς τὰς ἀγκάλας του, τὸν σφίγγει καὶ τὸν φιλεῖ ἐπανειλημμένως. Κατόπιν ἀφήσας αὐτὸν ἐπανελάβε μετὰ θαυμασμοῦ «ἄφεριμ, ὀρὲ Μιχάλη, ἄφεριμ!... οὔτε εἶδα, οὔτε θὰ ἰδῶ στὴ ζωὴ μ' τέτοιον ἄνθρωπο!... Διαμαντῆ ἔλεγαν τὸν πατέρα σ', διαμαντένιο παιδί ἔκαμε!... ἄφεριμ, ἄφεριμ!... χίλιας φοραὶς ἄφεριμ!...»

Οἱ παρευρισκόμενοι ἔμειναν ἐκπληκτοὶ δι' ὅσα ἔβλεπαν καὶ ἤκουον· οἱ δὲ φανατικώτεροι ἐξ αὐτῶν περίλυποι γενόμενοι διότι δὲν ἐκρεμάσθη ὁ μυλωνᾶς, ἔφυγαν σκυθρωποὶ λέγοντας μεταξύ των.

«Αὐτὸς ὁ Γκιαούρης ἐγίνε μάγος... τὸν μάγεψε τὸν Μπαμπᾶ ἐφένδης, καὶ γλύτωσε ἀπὸ τὸ κρέμασμα!... Τᾶχει καλὰ μὲ τὸν Σεϊτάνη καὶ τὰ κάνει αὐτὰ τὰ μάγια· δὲν καταλαβαίνετε;...»

Ε'

«Ὀρὲ Σελήμ!, σύρε στὴν ξυλοθήκη, πάρε μιὰ ἀγκαλιὰ ξύλα, καὶ ρίξ' τα στὴν παραστιά ν' ἀνάψουν, γιὰ νὰ ζεσταθῆ ὁ καυμένος ὁ Μιχάλης, γιὰτὶ εἶνε παγωμένος ἀπ' τὸ κρύο κι' ἀπ' τὴ λαχτάρα.» Ὁ Σελήμ ὑπήκουσε· καὶ ἐντὸς ὀλίγου ὁ Σελήμ καὶ ὁ μυλωνᾶς ἐκάθηντο εἰς τὴν θερμάστραν συνομιλοῦντες μὲ οικειότητα ὡς παλαιοὶ φίλοι, πρὸς ἐκπληξιν μεγίστην ὄλων τῶν δερβισῶν.

«Ἐγὼ, ὀρὲ Μιχάλη, ἄκουγ' ἀπ' τὸν κόσμον πὼς κρατεῖταις γιορταῖς καὶ θέλησα νὰ σὲ δοκιμάσω ἂν εἶνε σωστὰ ὅσα λὲν γιὰτ' ἐσένα, κι' ἐπίτηδες ἔστειλα τὸ στᾶρι στὸ μύλο, γιὰ νὰ ἰδῶ τί θὰ κάμῃς; θὰ τ' ἀλέσης τέτοια ὦρα, ἢ ὄχι... Ἐγὼ ἀνάγκη ἀπ' ἀλεύρι δὲν ἔχω, ἔχω τόσο πολὺ, πὺ μπορῶ νὰ ταῖσω τ' ἀσκέρι τῆς Ἁγυιάς καὶ πάλι νὰ μείνῃ. Σ' ἐδοκίμασα καὶ σ' ἐκατάλαβα πὼς δὲν πατᾶς τὸ νόμον τοῦ θεοῦ, ἄφεριμ, ἄφεριμ!...»

Ἄν ἦταν ὄλ' οἱ Ρωμηοὶ σάν ἐσένα, ὁ θεὸς δὲν θάπερνε ἀπὸ ἐσᾶς τὸ βασίλειον νὰ τὸ δώσῃ ἐμᾶς... Εἶχετε ἁμαρτίες καὶ γι' αὐτὸ τὸ Ρωμαῖκο τὸ βασίλειον γίνηκε τούρκικο!... Ἄλλὰ κ' ἐμεῖς ἔχομε ἁμαρτίες, ὀρὲ Μιχάλη, καὶ θὰ τὸ χάσωμε τὸ βασίλειον· κι' ὅσα ἔχομε θὰ γένουν πάλι Ρωμαῖκα!...» Εἶπε, καὶ ἀφῆκε βαθὺν ἀναστεναγμὸν, μαρτυροῦντα πόνον ψυχῆς· καὶ μετὰ μικρὸν ἐξηκολούθησε.

«Γλέπεις ἐκεῖνα τὰ τρία τὰ καραγάτζια στὸν Ἄϊ-Γιῶργη ποῦναι μαζὶ φυτρωμένα ἀπὸ μία ρίζα; Αὐτὰ τὰ τρία καραγάτζια, κουζούμ, εἶναι γιὰ τὴν Τουρκιὰ κακὸ σημάδι!... Ἄμα στεγνώσῃ τὸ ἓνα, ὁ σουλτάνος θὰ χάσῃ τὴν θεσσαλία· ἄμα στεγνώσῃ τὸ ἄλλο, θὰ χάσῃ τὴν Κρήτη· κι' ἄμα στεγνώσῃ καὶ τὸ τρίτον, αἶ, τότε θὰ χάσῃ καὶ τὴν Πόλιν!... Ἄλλάχ, Ἄλλάχ!...» Εἶπε καὶ δράξας τὴν πυκνὴν γενειάδα τοῦ ἔσφιγγεν αὐτὴν εἰς τὴν παλάμην του περίλυπος καὶ μὲ πρόσωπον ἀλλοιωμένον...

Ἐπηκολούθησε βαθεῖα σιγὴ, τὴν ὅποιαν μετ' ὀλίγον διακόπασε εἶπε.

— «Ἐμαθα, κουζούμ, πὼς ἔχασες μιὰ σακκούλα μὲ παράδες· ποῦα γρόσια εἶχε μέσα, νὰ σὲ τὰ δώσω ἐγὼ, γιὰτὶ εἶσαι φουκαρᾶς.»

— «Τὴ βρῆκα, Μπαμπᾶ ἐφένδης, τὴ σακκούλα μ'!.. δὲν τὴν εἶχα χάσῃ, ἀλλὰ τὴν εἶχα ξεχάσει στοῦ Γκάγια τὴ βρύση ποῦ πῆγα νὰ νιοτῶ. Ἦταν Κυριακὴ πρωί. Πῆγα στὴ βρύση, ἔβγαλα τὴ σακκούλα μ' ἀπ' τὸν κόρφο καὶ τὴν ἔβαλα στὴ σκαλωσιὰ τῆς βρύσης, ποῦ βάνουν αἱ γυναῖκες τὸ σαποῦνι ὄντας πλένον· ἔβγαλα καὶ τὸ πεσκέρι μ' γιὰ νὰ σφογιώσω, κι' ἄμα σφογγίστηκα, τὸ πεσκέρι τὸβαλα πάλι ἔς τὸν κόρφο, ἀλλὰ τὴ σακκούλα μ' τὴν ξέχασα, γιὰτὶ εἶχα τὸ νοῦ μ' στὴν ἐκκλησιὰ...»

Ἄμα πῆγα ἐκεῖ, ἔκαμα τὸ σταυρὸ μ' κ' ἔβαλα τὸ χέρι στὸν κόρφο νὰ βάλω τὴ σακκούλα νὰ πάρω δυὸ παράδες, νὰ ρίξω στὸ δίσκον νὰ πάρω μιὰ λαμπάδα ν' ἀνάψω στὸν ἄγιο, ἀλλὰ ποῦ σακκούλα!... θυμήθηκα πὼς τὴν ἄφησα στὴ βρύση, ἀλλὰ εἶπα μὲ τὸ νοῦ μ'. «Νὰ σκάσῃ ὁ Σατανᾶς, ἐγὼ δὲν φεύγω ἀπ' τὴν ἐκκλησιὰ γιὰ πενήντα γρόσια! Ἄν τᾶχω χαλάλι, θὰ τὰ βρῶ, κι' ἂν τᾶχω χαράμι, ἂς λείπουν, δὲν τὰ θέλω!... Τελείωσ' ἡ λειτουργία, πῆρα τὴν εὐλογί' ἀπ' τὸν παπᾶ, πῆγα στὴ βρύση καὶ βρῆκα τὴ σακκούλα μ' ἐκεῖ ποῦ τὴν εἶχ' ἀφήσει!...»

— «Ἄλλάχ, Ἄλλάχ! ἀνεφώνησεν ὁ Σέχης ἐκπληκτος, τί εἶσ' ἐσύ!... Καὶ γιὰτὶ δὲν ἔλεγες, ὀρὲ Μιχάλη, πὼς δὲν τὴν βρῆκες τὴ σακκούλα. γιὰ νὰ πάρῃς ἀπὸ μένα ἄλλα πενήντα γρόσια καὶ νὰ ἰδῆς χαῖρι;»

— «Ἐμεῖς οἱ Χριστιανοὶ, Μπαμπᾶ ἐφένδης, ἔχομε νόμον νὰ μὴ λέμε ψέματα γιὰ νὰ πάρωμε παράδες, κι' ὅποιος κάνει αὐτὴν τὴν ἁμαρτία δὲν θὰ ἰδῆ πρόσωπον θεοῦ, καὶ χαῖρι δὲν θὰ κάνῃ στὴ ζωὴ τ' οὔτε αὐτός, οὔτε τὰ παιδιά τ', οὔτε τὰ γγόνια τ', οὔτε τὰ προσάγγονά τ'... θὰ φύγ' ἡ εὐλογία τοῦ θεοῦ ἀπ' τὸ σπῖτ' ἐκεῖνο καὶ θὰ τὸ βρῆ ἡ κατάρα.»

— «Ἐτσι εἶνε, κουζούμ, ἔτσι εἶνε!... ἡ καρδιά σ' εἶναι χρυσάφι καὶ γι' αὐτὸ ἀπ' τὸ στόμα σ' βγαίνουν χρυσὰ λόγια! ἄφεριμ, ἄφεριμ!» εἶπεν ὁ Σέχης ἐνθουσιασμένος καὶ κτυπῶν φιλικῶς τὸν ὦμον τοῦ Μιχάλη, τότε ζεστάθηκες, εἶνε ὦρα νὰ πᾶς στὸ σπῖτι σ', ἐπειδὴ νύχτωσε κι' ἡ γυναῖκά σ' θὰ καρτερῆ ἀνήσυχη· καλὴ νύχτα!...»

— «Καλὴ νύχτα, Μπαμπᾶ ἐφένδης, καὶ καλὸ ξημέρωμα!» ἀπεκρίθη ὁ μυλωνᾶς, καὶ σηκωθείς ἔκαμε τὸν συνήθη τεμενᾶν μ' εὐλάβειαν καὶ διηθύνθη πρὸς τὴν Ρέτσανην· μετ' ὀλίγον εὐρίσκετο εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὄπου εἶρε τὴν γυναῖκά του γονατισμένην ἐμπρὸς τοῦ εἰκονοστασίου καὶ προσευχομένην μὲ δάκρυα καὶ συντριβὴν ὑπὲρ τῆς διασώσεως τοῦ ἀνδρός της, ἔχουσα παραπλεύρως αὐτῆς τὸ πτυάριον τῆς θερμάστρας ἀπὸ τὸ ὅποιον ὑψοῦτο εὐώδης καπνὸς θυμιάματος...

«Ἐσὺ εἶσαι, Μιχάλη!... ἀνέκραξεν ἄλλη ἐξ ἄλλης, καὶ ὤρμησεν εἰς τὰς ἀγκάλας του. Δὲν σ' ἐκρέμασε τ' ἀγαρηνό; πὼς γλύτωσες; Χριστέμ' καὶ Παναγιά μ'!...»

— «Ἐγὼ εἶμαι, Βασίλω, ἐγὼ εἶμαι!... ἀπεκρίθη ἐκεῖνος δακρῶν καὶ μὴ δυνάμενος νὰ συγκρατήσῃ τὴν βαθεῖαν συγκίνησιν. «Δὲν μ' ἐκρέμασε, γιὰτὶ ἡ προσευχή σ' ἐφτασε στ' αὐτιά τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπειδὴ μοσχοβολοῦσε ἀπὸ ἀθρότητα ὅπως τὸ θυμιάμ' αὐτό, τὴν δέχτηκε μ' εὐχαρίστησι, καὶ γι' αὐτὸ τὸν ἔκαμε τὸν ἀγαρηνὸ ἡμερο σάν ἀρνάκι, ἐνῶ ἦταν θηρίον ἀνήμερο!...»

Ἡ ἐπαύριον ἦτο διὰ τὸν Μιχάλην Διαμαντῆν ἑορτῶν ἑορτῆ καὶ πανηγυρὶς πανηγύρεων. Ὅλοι οἱ συμπολιταὶ του, ἀφοῦ πρῶτον ἐλειτούργησαν, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν, ἀφίνοντες τοὺς ἱεροὺς ναοὺς, διηθύνοντο μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὡς πρὸς ἄλλο προσκύνημα... Παπάδες καὶ παπαδαῖαι, νοικοκυραῖοι καὶ νοικοκυραῖς, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἔτρεχον ἐκεῖ διὰ νὰ συγχαροῦν αὐτὸν μὲν διὰ τὴν ἀνέλπιστον αὐτοῦ διὰ

σωσιν, τὴν δὲ γυναῖκά του Βασίλων διὰ τὴν ὀνομαστικὴν αὐτῆς ἑορτὴν.

Ἡ οἰκία ἦτο γεμάτη ἀπὸ ἐπισκέπτας, ὁπότεν ἐμφανίζονται ἐκεῖ ὁ Σελῆμ καὶ Τζεμαλῆς, βαστάζοντες εἰς τὰς κεφαλὰς των ὁ μὲν πρῶτος ταυὶ μὲ μπακλαβάν, ὁ δὲ δευτερος ταβάν μὲ χῆνα ψητὴν. Ἦσαν δῶρα πρωτοχρονιάτικα τοῦ Μπαμπᾶ ἐφένδη πρὸς τὸν φίλον του μυλωνᾶν, πρὸς τὸν ὁποῖον ἤθελε νὰ ἐκδηλώσῃ καὶ ἐμπράκτως τὴν ἐκτίμησίν του. Παρέδωκαν τὰ δῶρα καὶ κατὰ προτίμησιν ἐδόθησαν εἰς αὐτοὺς αἱ πρῶται θέσεις διὰ νὰ καθήσουν· ὁ δὲ Τζεμαλῆς στρέφων τὰ βλέμματα ἐδῶ κ' ἐκεῖ, εἶπε πρὸς τοὺς παρευρισκομένους.

«Χαρὰ σὲ τοῦτο τὸ σπῖτι πῶχει τέτοιο νοικοκύρη!... Ὅσοι ἔπεσαν στὰ χέρια μ', κανένας δὲ γλύτωσε!... αὐτὸς μονάχα γλύτωσε!... ἔχει τὸ θεὸ μαζί του!... πῆγε στοῦ Χάρου τὴν πόρτα καὶ γύρισε πίσου! Ἄλλάχ, Ἄλλάχ! Μπαμπᾶ ἐφένδης τὸν ἔχει ἅγιο ἄνθρωπο!...»

Ὁ Μιχάλης μὲ πρόσωπον λάμπον ἀπὸ χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν, ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τὴν τσατσάραν τῆς ρακῆς μὲ τὴν ὁποῖαν ἔπινον τότε οἱ ἐπισκέπται εἰς ὑγιάν τῶν ἑορταζόντων· ἐκεῖνοι ἀφοῦ ἠχήθησαν εἰς αὐτὸν ἔπιον τὸ περιεχόμενον μ' εὐχαρίστησιν. Κατόπιν προσέφεραν εἰς αὐτοὺς τὴν καπνοσάκκουλαν καὶ ἐγέμισαν τὰ σιμπούκια των καπνὸν καὶ ἀνάψαντες αὐτὰ ἐσηκώθησαν πρὸς ἀναχώρησιν. Ὅταν ἔφθασαν εἰς τὴν θύραν, ἐσταμάτησαν αὐτοὺς ἡ Βασίλω καὶ τοὺς προσέφεραν ἀπὸ ἓν πιάτον μὲ βασιλόπιτταν τὴν ὁποῖαν ἐκεῖνοι ἔλαβον μὲ πρόσωπον φαιδρὸν ἀπὸ εὐχαρίστησιν, λέγοντες:

«Σπολάγιετι, σπολάγιετι! Ἄλλάχ μπὶν μπερικέτβερσιν!» εὐχαριστοῦντες κ' εὐχόμενοι νὰ τοὺς δώσῃ ὁ Πανάγαθος χιλιοπλάσια ἀγαθὰ· σημειωτέον ὅτι τὰς εὐχαριστηρίους καὶ εὐχρητίους αὐτὰς λέξεις ἔλεγον καὶ οἱ Χριστιανοὶ πρὸς τοὺς μουσουλμάνους εἰς τὴν τουρκικὴν, ὅσάκις ἐλάμμανον δῶρα παρ' αὐτῶν.

ΣΤ'

Σήμερον ὁ μεταβαίνων εἰς Τουρκοχώρι, μόλις φθάσῃ εἰς τὸ Προσκυνητᾶρι τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ σταθῇ νὰ κάμῃ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, βλέπει ἐκεῖ κατακειμένον πελώριον κορμὸν δένδρου. Ὁ κορμὸς αὐτὸς μᾶς ὑπενθυμίζει τὴν προφητείαν τοῦ Σὲχ Φερῆτ τοῦ Τεκκὲ τῶν δερβισῶν κ' ὅτι τὰ τρία караγάτσια τοῦ ἁγίου Γεωργίου εἶνε διὰ τὴν Τουρκίαν κακὸ σημάδι!...»

Καὶ ὁμῶς ἡ προφητεία ἐκείνη ἐξεπληρώθη καθὼς προεῖπεν ἐκεῖνος. Τῷ 1881 ἐξηράνθη τὸ ἓν δένδρον, καὶ ὁ σουλτάνος ἔχασε τὴν θεσσαλίαν· τῷ 1898 ἐξηράνθη τὸ δεύτερον, καὶ ἔχασε τὴν Κρήτην. Τῷ 1918, Ἀπριλίου 15, ἡμέραν Μεγάλην Πέμπτην, ἄνεμος σφοδρότατος κατέρριψε καὶ τὸ τρίτον, καὶ κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ ἡ Κωνσταντινούπολις ἔπαυσε νὰ εἶνε πρωτεύουσα τοῦ σουλτάνου τῶν Ὀθωμανῶν.

Ὅποια παράδοξος προφητεία μουσουλμανικὴ διὰ τὸ μέλλον τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους!...

Καὶ ὁ μὲν κορμὸς τοῦ τρίτου δένδρου σφάζεται, ἀλλ' ἡ περιβόητος ἐκείνη Τζιτζιφιὰ ὅπου ἐκρεμάσθησαν τόσοι καὶ τόσοι ὑπὸ τοῦ Μπαμπᾶ ἐφένδη, τοῦ σατράπου, τῆς Ἄγυιᾶς καὶ ὅπου κατὰ τρόπον τόσον τραγικὸν ἐδοκιμάσθη ἡ πίστις καὶ ἡ εὐσέβεια τοῦ μυλωνᾶ τῆς Ρετσάνης, τοῦ ἀλησμονήτου Μιχάλη Διαμαντῆ, αὐτῆ, λέγω ἡ Τζιτζιφιὰ, δὲν σφάζεται πλέον.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΩΣΤΑΚΗΣ

Γεννήθηκε στὸ χωριὸ Πέρα - Μέλανα τῆς Κυνουρίας στὰ 1907. Ἐσπούδασε φιλολογία στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ συμπλήρωσε τὶς σπουδές του γιὰ τρία χρόνια στὸ Πανεστῆμιο τῆς Σορβόνης. Δίδαξε μ' εὐδόκιμη ἐκπαιδευτικὴ καρποφορία σὲ σχολεῖα Μέσης Ἐκπαιδεύσεως ἀπὸ τὸ 1934 - 1949. Τὸ ἔτος 1950 τοποθετήθηκε συντάκτης τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς γλώσσας τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Ἀπὸ τὸ ἔτος 1934 εἶναι συνεργάτης τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν. Τὰ πολλὰ ἄρθρα καὶ οἱ μελέτες του διακρίνονται γιὰ τὴν πρωτοτυπία τῶν θεμάτων, τὴν πλοῦσια τεκμηρίωση καὶ ἀποτελοῦν ἀξιόλογες συμβολές στὴν προώθηση τῶν συναφῶν ἔρευνῶν.

“ΟΙ ΝΙΟΥΦΑΔΙΣ,, ΚΑΙ ΤΑ ΒΑΓΙΑ ΣΤΟ ΤΡΙΚΕΡΙ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΚΩΣΤΑΚΗ

Εἶχα ἐπισκεφτῆ τὸ Τρίκερι στὰ 1961 καὶ ἔμεινα ἀρκετὲς μέρες στὴν ἁγια-Κυριακὴ, στὸ μικρὸν κόρφο ποῦ σχηματίζεται πίσω ἀπὸ τὸ Μαυροκροντήρι — τὸ Μαῦρο, δηλαδή, Ἀκρωτήρι. Ἔτσι λένε τὸ μικρὸν κάβο τοῦ χωριοῦ οἱ Τρικεριῶτες, γιὰτι πολλὲς φορές ἐκεῖ πρωτόφταναν τὰ μαῦρα μαντάτα ἀπὸ τὴ θάλασσα, τὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας, ὅταν τὸ Ἑλληνικὸ ναυτικὸ αὐλάκωνε τὰ πέλαγα ἀπὸ τὴν μὴν ἄκρη στὴν ἄλλη. Στὸ Μαυροκροντήρι κατέβαιναν τότε οἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ τῶν ναυτικῶν γιὰ νὰ ξεπροβοδίσουν τοὺς δικούς τους, καὶ ἐκεῖ πήγαιναν νὰ τοὺς καλωσορίσουν, ὅταν, ψηλὰ ἀπὸ τὸ βράχο τοῦ χωριοῦ τους — ἀπὸ τὴ Βίγλα — ξεχώριζαν μακριὰ στὸ πέλαγο τὰ γνώριμα σκαριὰ τῶν караβιῶν τους, ποῦ γύριζαν στὴν πατρίδα ὕστερα ἀπὸ τὰ μεγάλα ταξίδια. Δὲν ἦταν ὁμῶς πάντα τυχεροί, ὅσοι περίμεναν, γιὰτι πολὺ συχνὰ δὲν ἐγύριζαν ὅλοι, ὅσοι εἶχαν ξεκινήσει ἀπὸ τὸ λιμάνι τους. Ἡ θάλασσα ἔπαιρνε καὶ ἀπὸ δῶ τὸ μερτικὸ τῆς. Ἄλλοτε ἓνα ναγάγιο, ἄλλοτε μιὰ ἀρρώστια, κάποτε ἓνας ἄλλος λόγος ἄφηνε χῆρα κάποιαν ἀπὸ τὶς Τρικεριώτισσες ποῦ περίμεναν σὰν τὸν Αἰγέα τὸ γυρισμὸ τοῦ δικοῦ τους. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος ποῦ τὸ ἀκρωτήρι τῆς Ἁγια-Κυριακῆς πῆρε τὸ ἄσχημο τοῦτο ὄνομα.

Δὲν πρόκειται ὁμῶς γι' αὐτὸ σήμερα. Γιὰ μιὰ παλιότερη συνήθεια θέλω νὰ σημειώσω ἐδῶ λίγες γραμμές, γιὰ τὴ γιορτὴ τῶν Βαῖων, ὅπως τὴ γιόρταζαν ἄλλοτε οἱ Τρικεριῶτες καὶ τὴ θυμοῦνται σήμερα μόνο οἱ ἠλικιωμένοι τους.

Πρέπει ἀμέσως νὰ σημειώσουμε πὺς ἡ γιορτὴ τῶν Βαῖων στὸ Τρίκερι ἦταν κυρίως γιορτὴ τῶν μικρῶν κοριτσιῶν καὶ τῶν νιοπάντρων γυναικῶν. Οἱ ἄλλοι ἦταν ἀπλοὶ θεατῆς, ποῦ καθὼς ἡ γιορτὴ πέφτει τὴν ἀνοιξὴ καὶ τὰ βράχια τοῦ τόπου μοσχοβολοῦν ἀπὸ τ'ἀγριολούλουδα ποῦ ζετρυπώνουν πάντα πολύχρωμα ἀπὸ κάθε ραγάδα τους, ὕστερα ἀπὸ τὰ κρύα τοῦ χειμῶνα, οἱ Τρικεριῶτες πετιοῦνται ἐξω νὰ ξεμουδιάσουν καὶ νὰ τοιμαστοῦν γιὰ τὸ Πάσχα.